

UDK:631.155
Bibliid 1451-3188, 10 (2011)
Год X, бр. 37–38, стр. 188–197
Изворни научни рад

Др Јелена ЂЕРАНИЋ¹

УРЕДБА 510/2006 О ЗАШТИТИ ГЕОГРАФСКИХ ОЗНАКА И ОЗНАКА ЗА ПОЉОПРИВРЕДНЕ И ПРЕХРАМБЕНЕ ПРОИЗВОДЕ

ABSTRACT

The paper deals with the Council Regulation (EC) 510/2006 on the protection of geographical indications and designations of the origin for agricultural products and foodstuffs. This Regulation sets out provisions on agricultural products and foodstuffs (excluding all wine-sector products, except wine vinegar) from a defined geographical area. If there is a link between the characteristics of certain products and their geographical origin, they may qualify for either a protected geographical indication (PGI) or a protected designation of origin (PDO). The use of corresponding EU symbols on the labels of such products provides consumers with clear and concise information of their origin. The introduction of these two terms also benefits the rural economy, since it boosts farmers' income and maintains the population in less favoured or remote areas. For the purpose of this Regulation “designation of origin” means the name of a region, a specific place, or in exceptional cases, a country, used to describe an agricultural product or foodstuff originating from that region, specific place or country, the quality or characteristics of which are essentially or exclusively due to the particular geographical environment with its inherent natural and human factors, and the production, processing and preparation of which take place in the defined geographical area. “Geographical indication” means the name of a region, a specific place or, in exceptional cases, a country, used to describe an agricultural product or a foodstuff originating from that region, specific place or country, which possesses a specific quality, reputation or other characteristics attributable to that geographical origin, and the production and/or processing and/or preparation of which take place in the defined geographical area. Names that have become generic, i.e. those that, although linked to the place or region where the product was initially produced or sold, denote the common name of a product in

¹ Научни сарадник, Институт за упоредно право, Београд.

the EU (such as Dijon mustard) may not be registered. Registered names are protected against: any misuse, imitation or evocation, even if the true origin of the product is indicated or if the protected name is translated or accompanied by an expression such as “style”, “type”, “method”, “as produced in”, “imitation” or similar; any other false or misleading indication as to the provenance, origin, nature or essential qualities of the product, on the inner or outer packaging, advertising material or documents relating to the product concerned, and the packing of the product in a container liable to convey a false impression as to its origin; any other practice liable to mislead the consumer as to the true origin of the product; commercial use of a registered name in respect of products not covered by the registration if they are comparable to the products registered under that name or if this use exploits the reputation of the protected name.

Key words: Geographical indication, designation of origin, European Union, agricultural products, foodstuffs.

I) СВРХА

Географско порекло појединих врста робе побуђује код потрошача одређене представе о квалитету робе. Када географско порекло робе препоручују ту робу потрошачима (нпр. његушки пршут, швајцарски сат, цејлонски чај, сенф из Дижона и др.), она се лакше, скупле и масовније продаје. То је основни разлог заинтересованости учесника у привредном промету за ознаке географског порекла.² Географска ознака порекла представља значајан потенцијал за развој руралних подручја која уживају репутацију у складу са одређеним производом, јер доприноси очувању традиционалног и јединственог начина производње тих производа. Сходно томе, ознакама географског порекла се повећава производња, стварају нова радна места на локалном нивоу и развијају рурална подручја. Обележавање производа ознаком географског порекла за произвођаче значи већу тржишну вредност, јер их потрошач препознаје као производе посебног квалитета и својстава и спреман је да за њих плати више. Дакле, ознаке географског порекла омогућавају произвођачима да добију боље цене за квалитетне намирнице произведене према традиционалним рецептима на специфичним подручјима. Стога се данас заштити ознака географског порекла посвећује велика пажња у оквиру заједничке пољопривредне и трговинске политике Европске уније.³

² С. Марковић, *Право интелектуалне својине*, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2007, стр. 163.

³ В. О’Connor, “Origine et cadre juridique pour la protection des indications géographiques”, www.tradecom-acpeu.org/LinkClick.aspx?fileticket...tabid=4382...fr, 20. јуни 2011.

II) МЕРЕ ЕУ

Будући да све до 1992. године није постајао ниједан заједнички пропис Европске заједнице у области заштите географских ознака порекла, државе чланице имале су могућност да изаберу приступ који им је одговарао. На нивоу Европске заједнице, донето је више прописа само у вези са одређивањем порекла вина и алкохолних пића, али до почетка деведесетих година није било заједничких прописа о прехранбеним производима. Први акт у вези са географским ознакама за пољопривредне производе била је Уредба 2081/92 о заштити географских ознака и ознака порекла за пољопривредне и прехранбене производе. Међутим, ова уредба није садржала одредбе о заштити индустријских производа одређених њиховим географским пореклом. Доношењем Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе, као и Уредбе Европске комисије 1898/2006 којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе, обезбеђује се заштита ознака географског порекла на основу законодавства ЕУ. Једна од основних карактеристика овог новог законодавства је да омогућава једноставнију регистрацију географских ознака трећих земаља у Европској унији. Тако је регистрована колумбијска кафа или цејлонски чај, као и десетине других ознака порекла за производе из трећих земаља. Уредба Европске комисије 1898/2006 којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе измењена је допуњена Уредбом 628/2008 од 2. јула 2008. године.

III) САДРЖАЈ

Поље примене Уредбе савета 510/2006 се ограничава на одређене пољопривредне производе намењене за људску прехрану и прехранбене производе, и пољопривредне производе и то само када постоји веза између производа или прехранбене намирнице и његовог географског порекла.⁴

⁴ У прилогу I одређени су прехранбени производи на које се односи ова уредба и то су: пиво; напаци израђени од биљних екстракта; хлеб, пециво, колачи послатице и други пекарски производи; природне гуме и смоле; сенф; тестенина; У Прилогу II одређени су пољопривредни производи на које се односи ова уредба и то су: сено, есенцијална уља, плута, цвеће и украсне биљке, вуна, плетива и лан.

У складу са овом уредбом, већина прехранбених производа може бити регистрована као заштићена географска ознака или заштићена ознака порекла. Ипак, припремљена јела, сосови, супе и чорбе, сладоледи, чоколада (и други прехранбени производи који садрже какао) не могу бити регистровани као заштићена географска ознака или заштићена ознака порекла. Не могу се регистровати ни имена индустријских производа, алкохола (за које су утврђена специфични прописи Уредбом 1576/89), производа из сектора вина, осим винског сирћета и минералних вода. Уредба 510/2006 успоставља разлику између ознаке порекла и географске ознаке.⁵ У смислу ове уредбе:

- (а) ознака порекла је назив регије, специфичног места или у изузетним случајевима државе, који се користи да би се описао пољопривредни или прехранбени производ:
- пореклом из те регије, специфичног места или државе;
 - чије су особине и квалитет суштински или искључиво последица одређеног географског окружења са његовим својственим природним и људским карактеристикама; и
 - чија се производња, прерада и припрема изводи на дефинисаном географском подручју;
- (б) географска ознака је назив регије, специфичног места или у изузетним случајевима државе, који се користи да би се описао пољопривредни или прехранбени производ:
- пореклом из те регије, специфичног места или државе;
 - који има специфичан квалитет, углед или друге особине које се могу приписати само том географском окружењу; и
 - чија се производња и/или прерада и/или припрема изводи на дефинисаном географској подручју.

Дакле, из ових дефиниција произилазе три разлике између ознаке порекла и географске ознаке:

- да би се један производ сматра заштићеном ознаком порекла, сировине морају потицати са географског подручја у питању;
- веза између заштићене ознаке порекла и места порекла мора бити објективнија, док у случају заштићене географске ознаке веза између

⁵ Чл. 2. Уредбе 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе.

производа и места порекла јесте потребна, али није суштинска ни ексклузивна;

- за заштићене ознаке порекла, све етапе у производњи од материјала за припрему до финалног производа морају бити из дефинисане географске зоне, а што се тиче заштићене географске ознаке, само једна од три етапе – припрема, производња или прерада- мора да се одвија у дефинисаној географској регији.

На основу Уредбе 510/2006 сматрају се ознаком порекла традиционални географски или негеографски називи, који означавају пољопривредни или прехранбени производ који испуњава услове регистрације. Назив не може бити регистрован као ознака порекла или географска ознака у четири случаја:⁶

1. Називи који су постали генерички не могу се регистровати. У смислу ове уредбе, „назив који је постао генерички“ означава назив пољопривредног или прехранбеног производа, који је упркос повезаности са местом или регијом у којој је пољопривредни или прехранбени производ првобитно произведен или стављен у промет, постао општи назив неког пољопривредног или прехранбеног производа у Заједници. Да би се утврдило да ли је неки производ постао генерички или не, морају се узети у обзир сви чиниоци, а посебно: постојећа ситуација у државама чланицама и у подручјима потрошње и одговарајуће национално законодавство или законодавство Заједнице.
2. Назив се не може регистровати као ознака порекла или географска ознака када је у колизији са називом неке биљне сорте или животињске расе, што би потрошача могло довести у заблуду у вези са истинским пореклом производа.
3. Назив који је у целости или делимично хомоним са називом који је већ регистрован у складу са овом уредбом, регистроваће се уз одговарајуће поштовање локалне и традиционалне употребе и стварног ризика од конфузије. Посебно:
 - неће се регистровати назив који је хомоним и који погрешно наводи потрошача на веровање да производи долазе из неког другог подручја, чак и ако је такав назив тачан у односу на стварно подручје, регију или место дотичних пољопривредних и прехранбених производа;

⁶ Чл. 3 Уредбе 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе.

– када се употребљавају регистровани називи који су хомоними, мора се пазити да у пракси постоји разлика између хомонима који се региструје касније и назива који је већ уписан у регистар, пазећи притом на потребу да се према произвођачима поступа на непристрасан и праведан начин и да се потрошачи не доведу у заблуду.

4. Ознака порекла и географска ознака се не региструје, ако таква регистрација због угледа, опште познатости и трајања употребе робног жига, може довести потрошача у заблуду у вези са истинским идентитетом производа.

Како би се заштитили називи заштићене географске ознаке или заштићене ознаке порекла, производ мора да задовољи услове који прате захтев за регистрацију, који мора садржати следеће елементе, а то су: назив и опис производа; дефиницију географске зоне; методе припремања; фактуре које се односе на географско окружење; инспекцијско тело; детаље о етикетању и све трајне законске захтеве.⁷ Свака група произвођача, каква год да је правна форма њеног састава, или под одређеним условима који се морају усвојити, физичко или правно лице, може поднети захтев за регистрацију заштићене географске ознаке или заштићене ознаке порекла. Захтев се подноси држави чланици у којој се налази географска регија одакле потиче производ. Држава чланица проверава да захтев у складу са уредбом и прослеђује га другим државама чланицама и Комисији. Комисија поново испитује захтев и објављује га Службеном гласнику ЕУ. Уколико се у року од три месеца од објављивања не појави ниједан приговор, Комисија уписује заштићену географску ознаку или заштићену ознаку пореклу јавни регистар који чува. Регистровани називи су заштићени од:⁸

1. било какве директне или индиректне комерцијалне употребе регистрованог назива за производе који нису обухваћени регистрацијом, уколико су ти производи упоредиви с производима регистрованим под тим називом, или уколико се употребом тога назива искоришћава углед заштићеног производа;
2. било какве злоупотребе, опонашања или подсећања, чак и ако је означено истинско порекло производа, или ако је заштићени назив преведен или га прати израз као што је „врста“, „тип“, „метод“, „начин“, „имитација“ или неки сличан израз;

⁷ Чл. 5. Уредбе 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехрамбене производе.

⁸ Чл. 13. Уредбе 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехрамбене производе.

3. било какве друге лажне ознаке или ознаке која доводи у заблуду у вези са пореклом, природом или битним особинама производа на унутрашњој или спољној амбалажи, на рекламним материјалима или документима који се односе на дотични производ, као и од паковања производа у амбалажу која ствара погрешну импресију о пореклу;
4. било какве друге праксе која може довести у заблуду у вези са правим пореклом производа.

Када регистровани назив садржи у себи име пољопривредног или прехранбеног производа које се сматра генеричким, употреба тог генеричког имена за одговарајући пољопривредни или прехранбени производ неће се сматрати супротном тачкама 1) и 2).

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба Савета министара ЕУ 510/2006 од 20. марта 2006. о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе ступила је на снагу 31. марта 2006. Уредба Европске комисије 1898/2006 од 14. децембра 2006. којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе ступила је на снагу 23. децембра 2006. А Уредба 628/2008 од 2. јула 2008. којом се мења и допуњује Уредба 1898/2006 којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе је ступила на снагу 10. јули 2008.

V) ИЗВОРИ

- “Council Regulation (EC) No 510/2006 of 20 March 2006 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuff”, *Official Journal of European Union*, L 93/12, 31.3.2006.
- “Commission Regulation (EC) No 1898/2006 of 14 December 2006 laying down detailed rules of implementation of Council Regulation No 510/2006 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuff”, *Official Journal of European Union*, L 369, 23.12.2006.
- “Commission Regulation (EC) No 628/2008 of 2 July 2008 amending Commission Regulation (EC) No 1898/2006 of 14 December 2006 laying down detailed rules of implementation of Council Regulation No 510/2006 on the protection of geographical indications and designations of origin for

agricultural products and foodstuff”, *Official Journal of European Union*, L 173/3, 3.7.2008.

- “Council Regulation (EEC) No 2081/92 of 14 July 1992 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuff”, *Official Journal of European Community*, L 208, 24.7.1992.
- „Закон о ознакама географског порекла“, *Сл. гласник Р. Србије*, бр. 18/2020.
- Марковић, С, *Право интелектуалне својине*, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2007.
- O’Connor, B, “Origine et cadre juridique pour la protection des indications géographiques”, www.tradecom-acpeu.org/LinkClick.aspx?fileticket...tabid=4382...fr, 20. јуни 2011.

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Примена Споразума о стабилизацији и придруживању и Прелазног трговинског споразума између Европске уније и Републике Србије захтевала је хармонизацију Закона о ознакама географског порекла са директивама и уредбама ЕУ (Уредба Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе, као и Уредба Европске комисије 1898/2006 којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе и Уредба 628/2008 од 2. јула 2008. којом се мења и допуњује Уредба Европске комисије 1898/2006 којим се установљавају детаљна правила за примену Уредбе Савета министара ЕУ 510/2006 о заштити географских ознака и ознака за пољопривредне и прехранбене производе). Стога је Република Србија је 2010. године донела нови Закон о ознакама географског порекла, који је у потпуности усклађен са релевантним прописима ЕУ и захтевима ССП-а и Прелазног трговинског споразума. Закон о ознакама географског порекла такође је усклађен и са Мадридским споразумом о сузбијању лажних и преварних ознака порекла на производима и Лисабнским аранжманом о заштити имена порекла и њиховом међународном регистровању. Закон о ознакама географског порекла, у складу са релевантним прописима ЕУ, пре свега Уредбом 510/2006, познаје име порекла и географску ознаку и дефинише их на исти начин како је то учињено у законодавству ЕУ.⁹

⁹ Закон о географским ознакама порекла и 1995. године правио је разлику између ознака порекла и географских ознака, док Закон из 2010. године разликује име порекла и

Име порекла је географски назив земље, региона, или локалитета, којим се означава производ који одатле потиче, чији су квалитет и посебна својства искључиво или битно условљени географском средином, укључујући природне и људске факторе и чија се производња, прерада и припрема у целини одвијају на одређеном ограниченом подручју.¹⁰

Географска ознака је ознака која идентификује одређени производ као производ пореклом са територије одређене земље, региона или локалитета са те територије, где се одређени квалитет, репутација или друге карактеристике производа суштински могу приписати његовом географском пореклу и чија се производња и/или, прерада и/или припрема одвијају на одређеном ограниченом подручју.¹¹ Такође, ознака географског порекла је и назив који није географски назив одређене земље, региона или локалитета, а који је дугом употребом у промету постао општепознат као традиционални назив производа који потиче са тог подручја, или је у питању историјски назив тог подручја.¹²

Законом је такође предвиђено да ако су називи два или више места одакле производ потиче идентични, или готово идентични у писаном и изговореном облику (хомонимни називи), заштита таквих географских назива биће призната свим заинтересованим лицима која испуњавају услове прописане овим законом, на основу принципа праведног и равноправног третирања произвођача на тржишту и истинитог обавештавања потрошача, осим када то може да изазове забуну у јавности о тачном географском пореклу производа.¹³ Осим тога, ознаком географског порекла не може се заштитити назив:¹⁴

1. чије је објављивање или употреба противна јавном поретку или прихваћеним моралним принципима;
2. који представља име заштићене биљне сорте или животињске врсте, уколико може да створи забуну код потрошача у погледу стварног порекла производа;

географске ознаке. Међутим, реч само о терминолошкој, формалној разлици јер су ознака порекла и име порекла дефинисане на готово идентичан начин.

¹⁰ Чл. 3. Закона о ознакама географског порекла (*Сл. гласник РС*, бр. 18/2020).

¹¹ Чл. 4. Закона о ознакама географског порекла (*Сл. гласник РС*, бр. 18/2020).

¹² Чл. 5. Закона о ознакама географског порекла (*Сл. гласник РС*, бр. 18/2020).

¹³ Чл. 6. Закона о ознакама географског порекла (*Сл. гласник РС*, бр. 18/2020).

¹⁴ Чл. 8. Закона о ознакама географског порекла (*Сл. гласник РС*, бр. 18/2020).

3. чији изглед или садржај може да створи забуну код потрошача у погледу природе, порекла, квалитета, начина производње или других карактеристика производа;
4. који је истоветан или битно сличан раније регистрованом жигу, уколико с обзиром на репутацију, познатост и дужину употребе тог жига постоји могућност настанка забуне код потрошача у погледу произвођачког порекла производа;
5. који представља тачан назив земље, региона или локалитета са кога производ потиче, али код потрошача изазива лажну представу да производ потиче из друге земље, региона или локалитета;
6. који је услед дуготрајне употребе постао генеричан, односно уобичајени назив за означавање одређеног производа;
7. који није заштићен, или је престао да буде заштићен у земљи порекла, или који је престао да се користи у тој земљи.

Захваљујући овом закону, који је у потпуности усклађен са прописима ЕУ, створена је могућност да Србија пласира своје производе на светско тржиште, као и да те брендове у правном смислу заштити. Вредност обележавања производа географском ознаком порекла почива на свести и убеђењу потрошача да су такви производи заправо производи посебних својстава и квалитета, што свакако утиче на повећану тражњу и има значајан економски учинак. Дакле, ознакама географског порекла се повећава производња, стварају нова радна места на локалном нивоу и развијају рурална подручја. Осим тога, ознаке географског порекла омогућавају произвођачима да добију боље цене за квалитетне намирнице произведене према традиционалним рецептима на специфичним подручјима. Стога заштита производа ознакама географског порекла, представља значајан економски и привредни потенцијал за развој руралних подручја у Републици Србији.